

Läroplanskoppling
finns på sista sidan

Lärarhandledning

Sami, Joe och jag

Filminformation

Längd: 94 min

Ålder: Ej censurerad.
Rek från 15 år, åk 9 och GY

Ämne: Svenska, Samhällskunskap, Värdegrundarbete

Språk: Schweizertyska, spanska, serbokroatiska

Produktionsland:
Schweiz, 2020

Svensk distribution:
Swedish Film, 2021

Ansvarig utgivare:
Ann Nordström

Filmnr: ART0580

Nyckelord

Vänskap, relationer, avsked, att bli vuxen, livsval, sexuella övergrepp, radikalisering, källkritik, propaganda, arbetsrätt

"En hårsman avgör ens öde"

Sami, Joe och Leyla är tre oskiljaktiga vänner som står i begrepp att sluta grundskolan och ta sina första steg ut i vuxenlivet. De ser fram emot sommaren som ska bli den "grymmaste sommaren hittills", inget plugg, bara frihet, festande och möjlighet att tjäna egna pengar. Men inget blir riktigt som de tänkt sig. Trots deras lärares uppmaning att aldrig låta livet trycka ner dem kommer den hårda verkligheten sätta deras vänskap på prov. "Sami, Joe och jag" är en stark film om livets olika förutsättningar och vuxenvärldens svek, men också en berättelse om livsglädje, styrka och vikten av vänskap.

Referat

I *Sami, Joe och jag* möter vi Sami, som är hårt hållen av sin stränga pappa, Joe som bor med sin dubbelarbetande mamma och många småsyskon och Leyla, som visserligen har en kärleksfull och förstående pappa, men som ständigt saknar sin mamma som dött i cancer. De tre vännerna bor i ett förortsområde utanför Zürich där många med olika etnisk bakgrund lever. Vi möter dem när de precis har slutat grundskolan. Trots många likheter skiljer sig deras förutsättningar åt. För Leyla väntar ett lärlingsjobb på en restaurang medan Joe inte riktigt vet vad hon ska göra i livet. Hon har höga betyg men familjens dåliga ekonomi gör att hon tvekar inför möjligheten att plugga vidare. I stället tar hon ett sommarjobb på ett lager, men när chefen utsätter hennes för sexuella övergrepp förändras hennes liv för alltid. Sami längtar ut från sin

stränga familj och en dag träffar hon Nadi. Han berättar om en organisation där ungdomar hjälper fattiga och utsatta människor i världen. För första gången känner sig Sami betydelsefull, hon vill göra något viktigt, hon vill engagera sig. Men utan att hon egentligen förstår vad som händer dras hon in i en islamistisk radikal grupp.

Sami, Joe och jag är en modig berättelse som inte duckar för det svåra i livet, samtidigt som den ingjuter livsglädje, styrka och hopp i sin publik.

Före filmvisning

Övning med ja- och nej-lappar

Samla klassen i en ring. Dela ut en grön lapp och en röd lapp till varje elev. Instruera eleverna att lyssna på ett påstående, om de håller med håller de upp en grön lapp, håller de inte med om påståendet håller de upp en röd lapp. De måste välja antingen en röd eller grön lapp. Ingen kommenterar varandra. Övningen sker under tystnad. Efteråt samtalar man om hur det kändes, om man fokuserade på sig själv eller andra etc. Exempel på frågor:

- Jag kan tala flera språk
- Jag har ett syskon
- Jag har två syskon
- Jag har fler än två syskon
- Jag har bonussyskon
- Jag bor på två olika ställen
- Jag har minst en förälder som flyttat hit från ett annat land
- Jag har själv flyttat hit från ett annat land
- Jag har en bästis
- Jag har en hemlighet som ingen känner till
- Jag har svikit ett löfte
- Jag har pratat illa om en nära vän
- Jag har ljugit för en kompis
- Jag har ljugit för en kompis denna vecka
- Jag vill ha en bästa vän
- Jag har vuxit ifrån mina vänner
- Jag har gråtit den senaste månaden
- Jag har gråtit den senaste veckan
- Jag har gråtit idag
- Jag har sagt elaka saker till någon i min klass
- Jag har känt mig utsatt och retad
- Jag har utsatt/retat någon
- Jag oroar mig inför framtiden
- Mina föräldrar förstår mig inte
- Jag oroar mig för en nära anhörig

Frågor efter filmvisning

- Beskriv kortfattat vad du tyckte filmen handlade om.
- Vad tänkte du på när du såg filmen?
- Vad kände du när du såg filmen?

- Kände du igen dig i något i filmen?
- Vem tycker du var en bra kompis i filmen?
- Hur beskrevs de tre vännernas relation till sina respektive föräldrar?
- Vad finns det för likheter i vännernas situation?
- Vad finns det för skillnader?
- Kan du känna igen dig i någon av tjejerna?
- Tycker du att filmen verkar trovärdig?

Resonerande frågeställningar

Filmen Sami, Joe och jag handlar om vänskap, en vänskap som förändras under filmens gång. Sami gör val i livet som de andra vännerna inte kan förstå, ändå finns de kvar, dömer henne inte, utan väntar tills hon själv förstår sitt misstag. Joe gör sig helt otillgänglig för sina vänner efter att hon utsatts för övergrepp. Hon vägrar svara på sms, snäser åt dem och vill inte berätta vad som hänt. Trots det ger Leyla inte upp. Det går så pass långt så att hon blir av med sitt jobb när hon väljer att åka till Joe i stället för att komma till arbetet i tid.

- Vad betyder vänskap för dig?
- Vad innebär det att ställa upp för sin kompis?
- Vad innebär det att alltid lyssna till sin kompis?
- Vad betyder det att "alltid ställa upp" för sina vänner?
- Hur långt är du beredd att gå för din kompis?
- Vad är det värsta sveket man kan göra mot sina vänner?
- Finns det tillfällen då dina vänner är viktigare än din familj?
- Kan man berätta allt för sina vänner?
- Finns det tillfällen då man behöver säga ifrån mot en vän, för att faktiskt rädda vännen från att fatta ett dåligt beslut?

Joes mormor brukar säga till henne att man ska ha "flera drömmar i sin själ än verkligheten kan krossa". Vad tror du hon menar med det?

- Är det viktigt att ha drömmar?
- Vad är skillnaden mellan att drömma och att sätta upp mål?
- Stämmer det att alla kan nå hur långt de vill om de bara anstränger sig tillräckligt?
- Tror du att ens drömmar påverkas av de förutsättningar man har t.ex. var man är född? Var man bor? Vilken samhällsklass man kommer ifrån? Vilken familj man har? Vänner? Eller något annat?
- Finns det en motsättning mellan att drömma och att känna sig nöjd?

Arbete efter filmen

Arbetsrätt

Leyla och Joe möter ett otryggt arbetsliv när de får sitt första jobb. Leyla får slita hårt, lyfta tungt och får inte ifrågasätta sin chef. Hon verkar sakna rättigheter som anställd och blir avskedad efter att ha kommit för sent till jobbet vid ett tillfälle. För Joe blir arbetet på lagret en fullständig katastrof. Hon tvingas till sex med sin chef eftersom han hotat att avskeda hennes mamma, som arbetar på samma ställe, om hon inte "ställer upp" på sex! Hur är detta egentligen möjligt? I Sverige har vi en s.k. arbetsrätt. Det betyder att du ska kunna känna dig trygg på din arbetsplats, även om du är ung och endast sommarjobbar. Känner du till vilka rättigheter man har som arbetstagar i Sverige? I Sverige är det de s.k. parterna som gör upp genom att arbetsgivare och arbetstagar sluter ett s.k. kollektivavtal.

Arbeta i grupper om 4 – 5 personer, använd länkarna nedan och ta reda på hur svensk arbetsmarknad fungerar.

- Vad är den s.k. svenska modellen?
- Vad är ett kollektivavtal?
- Vad innebär Lagen om anställningsskydd (LAS)?
- Vilken uppgift har ett fackförbund?
- Vilka rättigheter har du som anställd?
- Vad innebär Arbetsmiljölagen (AML)
- När kan du bli uppsagd från ditt arbete?
- Vad gäller vid sexuella trakasserier på jobbet?

Bra länkar:

- www.unionen.se
- <https://www.unionen.se/epost/stories/checklista-den-som-utsatts-sexuella-trakasserier-pa-jobbet>
- www.lo.se/ung
- www.tco.se
- www.saco.se
- www.riksdagen.se
- <https://www.av.se/halsa-och-sakerhet/psykisk-ohalsa-stress-hot-och-vald/mobbning/sexuella-trakasserier/>
- <https://www.do.se/framja-och-atgarda/arbetsgivarens-ansvar/sexuella-trakasserier/arbetsgivarens-atgarder-vid-trakasserier/>
- www.forsakringskassan.se

Övning

Diskutera följande scener från filmen:

Vad är din dröm? (41.30)

Sami sitter framför datorn och chattar med en okänd person. Hon känner att människan på andra sidan verkligen förstår henne. För första gången känner hon engagemang och framtidstro, hennes nya chattkompis lyssnar på henne och ställer de rätta frågorna.

Varför tror du att Sami lockas till organisationen? På vilket sätt kan och bör man förhålla sig kritisk till material som man hittar på nätet? Det finns vissa knep för att locka människor till ett visst budskap. Successivt och stegvis kan en läsare/mottagare lockas att acceptera budskapet. Propaganda spelar på känslor, den skapar gärna en känsla av ett "vi och dom". All fakta är förenklad och riktar in sig mot en viss målgrupp som är lättpåverkad. Varför tror du Sami låter sig påverkas. Har du själv blivit utsatt för propaganda/extremistisk påverkan? Har någon av dina vänner blivit radikaliserad i sina åsikter? Vet du hur det gick till i så fall?

Hämnd eller inte? (1.33.00)

Joe blir utsatt för en våldtäkt. Hon anmäler inte övergreppet för polisen, pga. rädsla för att hennes mamma ska förlora jobbet. I stället tar hon saken i egna händer och utkräver hämnd. Hon och Leyla maskerar sig och överfaller och misshandlar mannen som utsatte Joe.

Tror du Joe mådde bättre efteråt? Är det viktigt att hämnas när man blivit orättvist utsatt? När kan hämnd vara på sin plats? Kan hämnd leda till negativa saker? Brottsoffer känner ofta skam. Varför tror du att det är så? Varför kan den som blivit utsatt känna sig skyldig? Fundera kring brott och straff. Hur tycker du att ett rättvist straff ska var utformat?

Fördjupa dig

Fördjupa dig i ämnet med hjälp av externa länkar som ger dig mer information och inspiration.

Länktips

Länk till UMO (Ungdomsmottagningen)

- <https://www.umo.se>

Länk till BRIS (Barnens rätt i samhället) – samtalsstöd

- <https://www.bris.se/for-barn-och-unga/just-nu/>

Länk till RFSU

- <http://rfsu.se>

Länk till Tjejjonen, en sida för unga tjejer

- <https://www.tjejjonen.se/fa-stod/>

Länk till forum för killfrågor

- <https://killfragor.se>

Länk till Diskrimineringsombudsmannen

- <https://do.se>

Lärarmaterial om arbetsrätt

- <https://www.so-rummet.se/lektioner-och-larar-material/lararhandledning/materialet-arbetslivet>

Rädda Barnens orosteleson om radikaliserings

- <https://www.raddabarnen.se/rad-och-kunskap/foralder/orostelesonen/>

Lärarhandledning kring propaganda från Statens medieråd

- https://www.statensmedierad.se/download/18.91d19d217638286b77f4bf/1607527155530/Lärarhandledning_Propaganda_och_bilders_makt.pdf

Länk till Skolverket – arbete mot sexuella trakasserier i skolan

- <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/koll-pa-sexuella-trakasserier>

Litteraturtips

Jag ska rädda er alla av Emilie Frèche

Två systrar av Åsne Seierstad

När hundarna kommer av Jessica Schiefauer

Vågen av Morton Rhue

Vinterviken av Mats Wahl

De vita skjortorna av Ester Roxberg

Stål av Silivia Avallone

Min fantastiska väninna av Elena Ferrante

Filmtips

Tv-serien *Kalifat*, SVT (2020)

Tv-serien *The State* (2017)

Vinterviken (1996)

Die Welle (2008)

Unge Ahmed (2019)

Iman (2018)

Girlhood (2014)

Läroplanskoppling

Sami, Joe och jag passar bra för undervisning i ämnet svenska och samhällskunskap i grundskolan och på gymnasiet. Den passar också bra i skolans värdegrundsarbete. Nedan förslag på centralt innehåll från Lgr11 och kursmål från Gy11, se www.skolverket.se.

Svenska, åk 7-9 Lgr 11

Centralt innehåll

- Lässtrategier för att förstå, tolka och analysera texter från olika medier. Att urskilja texters budskap, tema och motiv samt deras syften, avsändare och sammanhang.

Samhällskunskap, åk 7-9, Lgr 11

Centralt innehåll

Individer och gemenskaper

- Ungdomars identiteter, livsstilar och välbefinnande och hur detta påverkas, till exempel av socioekonomisk bakgrund, kön och sexuell läggning.
- Svenska välfärdsstrukturer och hur de fungerar, till exempel sjukvårdssystemet, pensionssystemet och arbetslöshetsförsäkringen. Vilket ekonomiskt ansvar som vilar på enskilda individer och familjer och vad som finansieras genom gemensamma medel.

Information och kommunikation

- Möjligheter och risker förknippade med internet och digital kommunikation samt hur man agerar ansvarsfullt vid användning av digitala och andra medier utifrån sociala, etiska och rättsliga aspekter.

Svenska Gy11, ämnets syfte

Undervisningen i ämnet svenska ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

1. Kunskaper om genrer samt berättartekniska och stilistiska drag, dels i skönlitteratur från olika tider, dels i film och andra medier.

Svenska 1, 100p, Gy11

Centralt innehåll

- Centrala motiv, berättarteknik och vanliga stildrag i fiktivt berättande, till exempel i skönlitteratur och teater samt i film och andra medier.

Samhällskunskap Gy11, ämnets syfte

Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

1. Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna, såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.

2. Förmåga att söka, kritiskt granska och tolka information från olika källor samt värdera källornas relevans och trovärdighet.

Samhällskunskap 1a2, 50 p och 1b, 100 p, Gy11

Centralt innehåll

- Arbetsmarknad, arbetsrätt och arbetsmiljö. Arbetsmarknadens parter, deras olika roller och betydelse för samhällsutvecklingen.
- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.
- Mediers och informationsteknikens roll i samhället. Deras möjligheter att påverka människor och samhällsutvecklingen samt de möjligheter de ger människor att påverka. Mediers innehåll och nyhetsvärdering.
- Källkritik. Metoder för att söka, kritiskt granska, värdera och bearbeta information från källor i digital och annan form.

Värdegrundsarbete, Lgr 11

2.1 Normer och värden,

Skolan ska aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i praktisk vardaglig handling i olika sammanhang.

Mål

Skolans mål är att varje elev

- kan göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter,
- respekterar andra människors egenvärde,
- tar avstånd från att människor utsätts för diskriminering, förtryck och kränkande behandling, samt medverkar till att hjälpa andra människor,
- kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utvecklar en vilja att handla också med deras bästa för ögonen, och
- visar respekt för och omsorg om såväl närmiljön som miljön i ett vidare perspektiv.

Värdegrundsarbete, Gy 11

2.2 Normer och värden

Mål

Skolans mål är att varje elev

- kan göra medvetna ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter,
- respekterar andra människors egenvärde och integritet,
- tar avstånd från att människor utsätts för förtryck och kränkande behandling samt medverkar till att hjälpa människor,
- kan samspela i möten med andra människor utifrån respekt för skillnader i livsvillkor, kultur, språk, religion och historia,
- kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utvecklar en vilja att handla också med deras bästa för ögonen, och
- visar respekt för och omsorg om såväl närmiljön som miljön i ett vidare perspektiv.